

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของบริษัทต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นตอนการดำเนินงานศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัย 2 รูปแบบ หรือ 2 วิธี ได้แก่ (1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และ (2) การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษา โดยเน้นทำการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร จากบทความ ตำรา เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง วารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งนี้เพื่อทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดที่สำคัญๆ และได้นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ แนวคิดเหล่านั้นออกมาเป็นองค์ประกอบในการสร้างกรอบแนวความคิด การกำหนดสมมติฐาน รวมถึงการสร้างแบบฟอร์มการเปิดเผยความเสี่ยงเพื่อการศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการต่อไป

(2) การวิจัยเชิงปริมาณ(quantitative research) ผู้วิจัยได้ใช้แบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปตามคุณลักษณะของบริษัทและข้อมูลรูปแบบเนื้อหาการเปิดเผยความเสี่ยงก่อนนำข้อมูลไปใช้ในทางสถิติหรือหาความสัมพันธ์ของ

ตัวแปรต่างๆ เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของบริษัทต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม จำนวน 128 บริษัท

ตารางที่ 1 จำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม

ประเภทธุรกิจ	จำนวนบริษัท	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (บริษัท)
หมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	51	51
หมวดอุตสาหกรรม	77	77
รวม	128	128

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ ได้แบ่งเป็นตามกระบวนการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร โดยค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของบริษัทต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. พัฒนาเครื่องมือแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

2.1 จัดทำแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง ซึ่งปรับปรุงมาจาก สายสุนีย์ อโนมาศ (2554) และศุภมาส หอมตระกูล (2555) ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดโดยแบ่งแบบฟอร์มออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้รายละเอียดครอบคลุมถึงความมุ่งหมายและสมมติฐานของการศึกษา

2.2 แบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาได้นำมาปรับให้เหมาะสม และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาของแบบฟอร์ม

2.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา

3. วางแผนการจัดเก็บข้อมูล

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงเพื่อนำมาประมวลผล

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6. สรุปผลวิเคราะห์และรายงานผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงซึ่งได้ปรับปรุงจาก สายสุนีย์ อโนมาศ (2554) และศุภมาส หอมตระกูล (2555) ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดโดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย ขนาดของบริษัท โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างการเป็นเจ้าของ สภาพคล่องของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างคณะกรรมการบริษัท อายุการดำเนินงาน ประเภทผู้สอบบัญชี คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และประเภทอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 2 รูปแบบเนื้อหาการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงในรายงานประจำปีวิเคราะห์จากจำนวนประโยคที่มีการเปิดเผยตามลักษณะของการรายงานความเสี่ยงและตามประเภทของความเสี่ยง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเงิน และความเสี่ยงที่ไม่ใช่ทางการเงิน พบได้ในส่วนของปัจจัยความเสี่ยง รายงานคณะกรรมการความเสี่ยงของบริษัท บทวิเคราะห์รายงานแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานรวมถึงหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารเพื่อเตรียมเก็บข้อมูลจากข้อมูลรายงานประจำปี (แบบ 56-1) จากรายงานประจำปี 2558 เฉพาะกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม

2. นำข้อมูลจากแบบฟอร์มการเปิดเผยความเสี่ยงมาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของคำตอบเพื่อทำการวัดรูปแบบเนื้อหาของการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงในรายงานประจำปี 2558 กลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม ดังนี้

ตารางที่ 2 การวัดค่าของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	วิธีการวัดค่าตัวแปรที่
1. ขนาดบริษัท	ลอการิทึมของสินทรัพย์รวม
2. โครงสร้างเงินทุน	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
3. โครงสร้างการเป็นเจ้าของ	สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก
4. สภาพคล่องของบริษัท	อัตราส่วนทุนหมุนเวียน
5. ความสามารถในการทำกำไร	อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์
6. โครงสร้างคณะกรรมการบริษัท	สัดส่วนคณะกรรมการอิสระต่อคณะกรรมการทั้งหมด
7. อายุการดำเนินงาน	ลอการิทึมของจำนวนปี (นับจากวันจดทะเบียนถึงปี 2558)
8. ประเภทผู้สอบบัญชี	วัดจากการเป็นบริษัทสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 หรือไม่ (โดยใช้ตัวแปรเทียม 1 และ 0)
9. คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง	บริษัทจัดให้มีคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงหรือไม่ (โดยใช้ตัวแปรเทียม 1 และ 0)
10. ประเภทอุตสาหกรรม	กลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม (โดยใช้ตัวแปรเทียม 1 และ 0)

ที่มา : สายสุนีย์ อโนมาศ (2554), หน้า 63

การวัดค่าตัวแปรตาม ใช้วิธีการนับจำนวนประโยคที่มีการเปิดเผยความเสี่ยงเป็นตัวแทนของข้อมูล เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่มีความชัดเจนมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของรูปแบบที่ใช้ในการรายงาน (พรพิพัฒน์ จูฑา, 2548, หน้า 45)

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่ได้มาทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลและนำมาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การลงรหัส (Coding) โดยนำแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็นการแทนค่าตัวแปรด้วยสัญลักษณ์ที่โปรแกรมทางสถิติสามารถอ่านค่าได้
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์หว่าตัวแปรอิสระใดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้มากกว่า และตัวแปรอิสระตัวใดมีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูลทั่วไปของบริษัท ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยจะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย 1.ขนาดของบริษัท 2. โครงสร้างเงินทุน 3. โครงสร้างการเป็นเจ้าของ 4. สภาพคล่องของบริษัท 5. ความสามารถในการทำกำไร 6. โครงสร้างคณะกรรมการบริษัท 7. อายุการดำเนินงาน 8. ประเภทผู้สอบบัญชี 9. คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และ 10. ประเภทอุตสาหกรรม เพื่อดูว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกทำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ส่วนขั้นตอนที่ 2 หาค่าความทนทาน (Tolerance) และหาค่า VIF เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนไว้ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม (ส่วนที่ 1 ของแบบฟอร์มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง) โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเนื้อหาการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง โดยนำเสนอในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลวิจัยโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อทำการทดสอบตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ในกรณีที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีการวัดระดับช่วง (Interval scale) หรืออัตราส่วน (Ratio scale) ใช้ประกอบการคำนวณได้ทันที ในขณะที่ตัวแปรอิสระบางตัวเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถคำนวณค่าได้ทันที ก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ต้องเปลี่ยนรูปของตัวแปรก่อน โดยการจำแนกเป็น 2 ค่า ตัวแปรที่เปลี่ยนรูปแล้วจะเรียกว่า ตัวแปรหุ่น (Dummy variable) (สายสุนีย์ อโนมาศ, 2554, หน้า 64)

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิด ผู้วิจัยจะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของบริษัทต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจหมวดเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารกับหมวดอุตสาหกรรม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis)

สรุป

สำหรับเนื้อหาในบทที่ 3 นี้ เป็นการกำหนดวิธีการดำเนินการศึกษา โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 128 บริษัท สถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ประกอบด้วย (1) ค่าสูงสุด (Maximum) (2) ค่าต่ำสุด (Minimum) (3) ค่าเฉลี่ย (Mean) (4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมทั้งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity test) โดยการทำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) พร้อมหาค่าความทนทาน (Tolerance) และหาค่า VIF ส่วนการทดสอบสมมติฐานจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะได้นำเสนอในบทต่อไป